

TROPAEUM TRAIANI. MONUMENT ȘI PROPAGANDĂ*

Adriana Panaite, Alexandru Barnea**

Keywords: *Tropaeum Traiani*, monument, propaganda, communism, Ceaușescu, Iliescu, Băsescu.

Abstract: Many times History was used to legitimate the Power, speaking about the past means speaking about the present. The past was re-constructed and reinterpreted as to support the policy and the propaganda of the rulers, also by building official monuments. But sometimes the monuments were used by the subsequent political regimes to legitimate themselves.

The triumphal monument *Tropaeum Traiani* was erected in 109 to celebrate the victory of the Romans against the local inhabitants. In the vicinity was founded the roman town with the same name. First excavations were made by Grigore Tocilescu beginning with 1882, shortly after Romania wins the state independence. During a period when the national states appear this monument became an important support for the origins of the Romanians. The idea to reconstruct it on a central square from Bucharest seems natural. The original pieces were brought to Bucharest but the monument was never reconstructed. Till the 60's they were exposed in different places in the city (museum and park) and then were brought back to Adamclisi.

During the communist regime the idea of the reconstruction of the monument was again brought to life in connection with the celebration of a century since the winning of the state independence. In May 1977 Nicolae Ceaușescu featured the opening ceremony of the recently restored monument. The main newspapers on the first pages presented the event as the final moment of a so-called "working visit" in Constanța county. The press presents almost the same photos and commentaries, reflecting the official propaganda, even "Pontica" the publication of the Archaeological and Historical Museum in Constanța, published three articles concerning the restoration of the monument and also the future development of the village into a "model village" (rather a "communist" town, with blocks, factories nearby and a modern agriculture). According to the propaganda *Tropaeum Traiani* was "a true chronicle engraved in stone, telling of the bloody confrontations of the 101-106 A.D. period". The manifestation from Adamclisi is specific for the communist propaganda and manipulation: a historical event is turned into an occasion to demonstrate the unity of the nation all around the Party and to express love for the unique leader of the Party and Country. The propaganda was based on a very complex system of rituals which were supposed to be more powerful than the religion, forbidden in the communist countries. In 1992 the local authorities organized a new anniversary – 1890 years from the Romans' victory against the Dacians. The ritual is the same like before and for the people participating it is not so difficult to remember the past, in their mind the clichés are still alive. But this time a group of orthodox priests participate at the celebration. This was a double abuse!

In 2007 during the electoral campaign for a referendum for the president Traian Băsescu the posters in the village puts the accent on the name of the president (the same with the Roman Emperor) and on the fact that he has to come back to make History!

Cuvinte cheie: *Tropaeum Traiani*, monument, propagandă, comunism, Ceaușescu, Iliescu, Băsescu

Rezumat: Trecutul, istoria în general au fost și sunt de multe ori folosite ca instrumente de propagandă, de către diverse regimuri politice. Desigur că monumentele oficiale datorate timpului în care au fost ridicate au fost concepute să reprezinte instrumente de propagandă ale puterii contemporane momentului. Mai departe însă, nu puține sunt situațiile în care acestea au fost și sunt folosite de regimuri politice ulterioare, uneori peste secole și milenii, pentru propria legitimare teritorială și politică. Monumentul triumfal de la *Tropaeum Traiani* (Adamclisi, jud. Constanța) reprezintă un astfel de exemplu. Ridicat de romani în anul 109 a fost ulterior folosit în discursul propagandistic naționalist, naționalist comunist și chiar după 1989 în manifestări comemorative organizate de reprezentanții puterii aflați la guvernare.

Discursul despre istorie s-a pronunțat și se pronunță deseori ca un discurs legat de prezent. Dealtfel, istoria a fost folosită nu o dată ca instrument de putere. În acest spirit, oamenii merg înainte privind îndărăt spre modelele pe care le pot invoca sau chiar inventa și care țin de un trecut pe care și-l revendică. Unii, sau grupări întregi, ajung chiar să creadă că cine stăpânește trecutul are șanse mai mari să stăpânească prezentul și, de ce nu, viitorul. Drept pentru care, trecutul însuși a ajuns și ajunge de multe ori să fie modelat potrivit unor asemenea doleanțe. Cu alte cuvinte, trecutul, istoria în general sau unele segmente ale ei au fost și sunt de multe ori folosite ca instrumente de propagandă, de către diverse regimuri politice. Desigur că monumentele oficiale datorate timpului în care au fost ridicate au fost concepute să reprezinte instrumente de propagandă ale puterii contemporane momentului. Mai departe însă, nu puține sunt situațiile în care acestea au fost și sunt folosite de regimuri politice ulterioare, uneori peste secole și milenii, pentru propria legitimare teritorială și politică.

* Comunicare susținută în cadrul simpozionului *Arhitectură. Restaurare. Arheologie* în anul 2009 (ARA/10).

** Adriana Panaite: Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București; Alexandru Barnea: Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan”, București; Universitatea București.

În timpurile recente, statele comuniste, ca și cele fasciste, au supralicitat aceste direcții, cu nuanțe diferite în funcție de gradul de accent național postinternaționalist, trecere specifică în deceniile 7 și 8 ale secolului XX pentru aproape toate statele lagărului așa ziselor „democrații populare”.

Monumentul triumfal *Tropaeum Traiani* (Fig. 1, 2) din Dobrogea de la Adamclisi, jud. Constanța, a fost construit ca urmare a confruntărilor dramatice de la sfârșitul primului război daco-roman, petrecute acolo și în împrejurimi. Inaugurat în anul 109, el celebra victoria greu obținută a romanilor împotriva dacilor, geților și aliaților lor. A fost ridicat pe locul bătăliei decisive de la începutul anului 102, iar inscripția monumentului conținea dedicația împăratului Traian către *Mars Ultor* – Marte Răzbunătorul (Fig. 3). Tot acolo, în imediata apropiere și într-o poziție semnificativă pentru unitatea și contemporaneitatea complexului, se află vestigiile mormântului tumular al unui comandant roman neidentificat și ale altarului funerar dedicat celor câteva mii de oșteni romani căzuți în lupte. Numele așezării urbane geto-romane reconstruite tot atunci a preluat numele monumentului, *Tropaeum Traiani* (Fig. 4), nume pe care orașul, capitală de teritoriu în organizarea administrativă romană, l-a păstrat până la abandonarea lui prin căderea *limes*-ului de la sfârșitul secolului al VI-lea și începutul celui următor.

Precum se știe, toate aceste obiective au fost investigate prin cercetări arheologice pentru prima dată de către Grigore Tocilescu începând din 1882. Era la scurtă vreme după declararea și câștigarea independenței României și de la intrarea Dobrogei în componența statului român, după război și în urma tratatelor de la San Stefano și Berlin (1878).

Conștiința națională deja conturată de generația pașoptistă căpăta, pentru elita vremii, cu descoperirea acestui complex de vestigii, un suport nou și concret al originii neamului. Aceasta și prin înțelegerea de către descoperitori a monumentului triumfal împreună cu altarul și tumulul funerar ca direct legate de războaiele daco-romane din timpul lui Traian și, prin urmare, de originea românilor.

S-a pus așadar de atunci problema ilustrării acestui tablou al istoriei apariției românilor prin „refacerea” monumentului. Nu pe loc, pentru că, potrivit clamărilor lui Nicolae Iorga din Parlamentul României, în Dobrogea abia anexată situația rămânea încă nesigură. Va fi urmat, conform propunerii lui Mihail Kogălniceanu, larg susținută atunci, refacerea monumentului într-o piață publică din București. Însuși Grigore Tocilescu agreea o asemenea soluție.

Aici nu trebuie să vedem în aceste decizii ale elitei vremii doar viziunea, desigur existentă, prin contextul susnumit al conștiinței naționale în creștere. Declarat sau nu, românii de atunci, mai europeni decât cei de azi, urmau exemplul altor mari descoperitori contemporani lor și aduceau în capitală ceea ce li se părea mai reprezentativ. Muzeul Național de Antichități, azi secție a Institutului de Arheologie „Vasile Pârvan”, acesta datorându-i existența, este, prin colecțiile sale și scriptic, martor al acestei realități.

Prin urmare, la sfârșitul secolului al XIX-lea, piesele sculptate ale monumentului triumfal și ale altarului funerar au fost transportate cu mari eforturi la București. Proiectul „refacerii” însă nu s-a mai realizat, așa că, după Al Doilea Război Mondial, piesele au fost readuse la locul descoperirii de la Adamclisi. Era atunci și rezultatul unei propagande inverse față de cea antebelică. Fostul Muzeu de Artă Națională, numit inițial „Muzeul de etnografie, de artă națională, artă decorativă și artă industrială”, încredințat din 1906 lui Alexandru Tzigara-Samurçaș (actualmente Muzeul Țăranului Român), trebuia să devină Muzeul Lenin – Stalin, așa că piesele Monumentului roman nu mai aveau ce căuta acolo, așa cum se prevăzuse și apoi chiar petrecuse la un moment dat. Tot atunci, așa cum am mai spus și scris cu alte prilejuri, strada și piața Romană deveneau M. Eminescu, iar lui Tzigara-Samurçaș i se tăia pensia (1949). Lupoanca cu Romulus și Remus a fost ascunsă, iar copiile Columnei lui Traian au scăpat ca prin minune. De fapt, piesele Monumentului au fost transportate din Dobrogea mai întâi în curtea Universității, unde în vremea desoperirii lor se afla Muzeul Național de Antichități al cărui director era descoperitorul, Grigore Tocilescu. Din 1923, când director era Vasile Pârvan, au fost mutate în Parcul Carol și expuse, în parte, în funcție de organizarea Muzeului Militar amenajat acolo. În 1948, din inițiativa arh. Horia Teodoru, au fost mutate și rânduie în curtea Muzeului de Artă Națională, a cărui transformare sus-amintită nu avea cum să le mai îngăduie mult timp.

Din anii '60 și până prin 1976, piesele Monumentului Triumfal au rămas expuse lângă nucleul monumentului, sub sticlă, într-o formă sui-generis destul de sugestivă amintind poziția inițială, dar la o înălțime comodă vizitatorului.

Fig. 1. Monumentul triumfal Tropaeum Traiani.

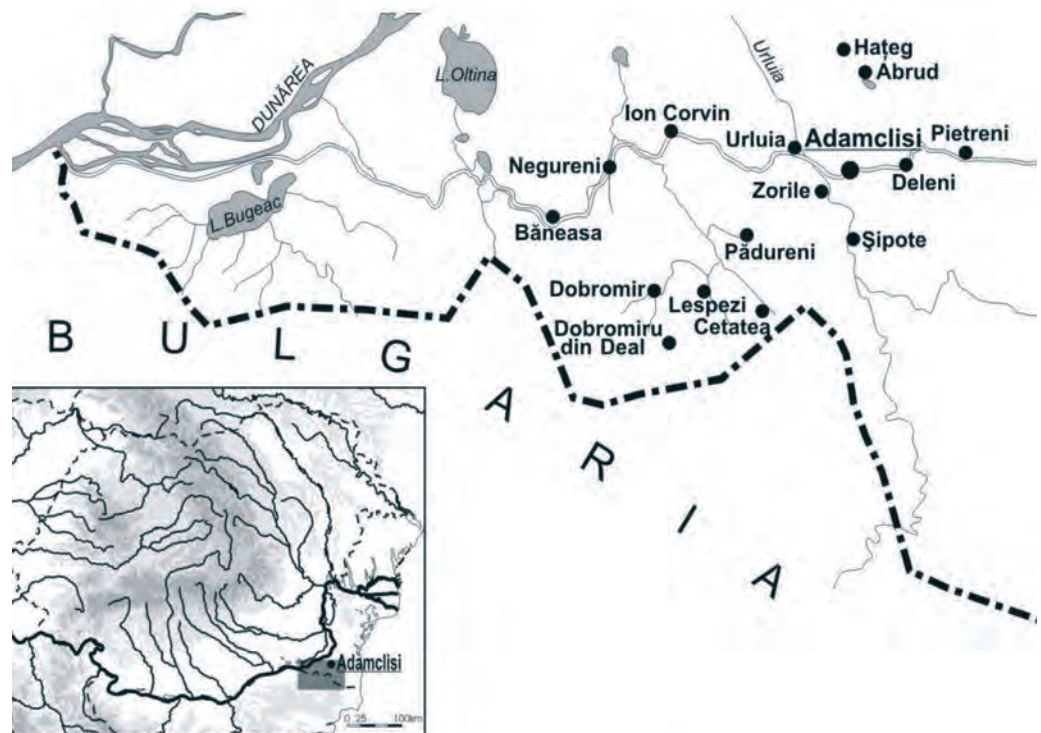

Fig. 2. Harta României, detaliu – Adamclisi și zona înconjurătoare.

Ideea „refacerii” monumentului a revenit în timpul regimului comunist, în legătură directă, din nou, cu Independența, în perspectiva punerii în operă a restaurării la un secol de la Declarația rostită de Mihail Kogălniceanu în Parlament la 9 mai 1877. Se ștersese însă din istoriografia vremii că Declarația a fost promulgată la 10 mai 1877 de către domnitorul Carol I.

Restaurarea monumentului a făcut parte dintr-un program mai amplu conceput de conducerea de partid (unic, PCR) și de stat cu zece ani înaintea centenarului. Printre obiectivele acestuia se afla și reluarea cercetărilor arheologice de la Adamclisi, monumente și cetate, și punerea în valoare prin restaurare, precum și organizare muzeistică la fața locului. Nedecarat, motivația acestui program era și situația conflictuală naționalistă dintre cele două state socialiste „frățești”, Bulgaria și România, cu privire la dreptul asupra teritoriului Dobrogei. Dealtfel, în virtutea acestei situații s-a cerut în aceiași ani reluarea unei istorii a Dobrogei, din care au apărut, cum se știe, la Editura Academiei Române, trei volume, în 1965, 1968 și 1971. De la evul mediu spre vremea contemporană, ca și în cazul Tratatului de Istorie a României din aceiași ani datorat aceleiași edituri, totul s-a blocat din motive politice, ideologice și de cenzură.

Așadar, prin programul amintit, s-a deschis din anul 1968 de la guvern o finanțare anuală de durată neprecizată pentru cercetare arheologică și restaurare la monumentul triumfal (au fost incluse acolo la solicitarea cercetătorilor și tumulul și altarul) și la orașul roman.

În anii care au urmat, s-a decis restaurarea pe loc a monumentului prin montarea, pe o structură portantă de oțel îmbrăcând nucleul original (Fig. 5, 6, 7), a copiilor pieselor decorate ale monumentului (mai ușoare decât originalele). Urma ca originalele să fie expuse într-un muzeu aparte (Fig. 8, 9), împreună cu descoperiri din orașul roman. Organizarea financiară și administrativă a revenit Direcției Monumentelor Istorice (DMI, ceva mai târziu DPCN, adică Direcția Patrimoniului Cultural Național), deși, inițial, ar fi trebuit să se subordoneze Institutului de Arheologie din București al Academiei Române. Oricum, acestuia din urmă i-a revenit responsabilitatea cercetărilor arheologice. În această formulă (nu cea mai potrivită), au fost cazuri în care cercetarea arheologică a trebuit să prevină comenzile oficiale de restaurare, uneori cu sacrificii, alteori sau concomitent cu unele rezultate de excepție dar foarte rapid și sumar înregistrate.

Deși nu toate lucrările erau încheiate, Monumentul și Muzeul au fost inaugurate la 29 mai 1977 de către Nicolae Ceaușescu la sfârșitul unei „vizite de lucru” în județul Constanța (Fig. 10). Era însoțit de o suită numeroasă în care arheologii care lucrau acolo nu au fost invitați și, ca de obicei, era adusă din mai multe locuri o mulțime numeroasă care să aplaude și să ovaționeze („cooperativa alaiul”, cum se spunea în șoaptă). Ar rămâne de clarificat între altele și de ce această inaugurare nu s-a petrecut pe 9 mai sau mai aproape de acea dată considerată oficial ca zi a Independenței și legată încă de la începuturile regimului dictaturii comuniste de ziua victoriei din 9 mai 1945.

Era la aproape trei săptămâni de când, în București și în toate orașele țării, centenarul Independenței fusese sărbătorit prin manifestări grandioase, așa cum rezultă din presa vremii. Acestea erau însoțite de spectacole de tip „Cântarea României”. Făceau parte dintr-un întreg angrenaj propagandistic pus în slujba legitimării regimului comunist. Încă din ultimii ani ai dictaturii lui Gheorghiu-Dej, dar cu tot mai multă amploare sub cea a lui Ceaușescu, se repeta un tip de discurs istoric nou, menit să recâștige încrederea populației, pe un tipar mental tradițional, avându-și rădăcinile în secolul al XIX-lea. Se aveau în vedere și se proclamau fără încetare, inclusiv prin programe oficiale ale PCR, originea daco-romană a poporului român, continuitatea „neîntreruptă”, lupta pentru independență, rolul românilor în apărarea Europei și în scurtarea celui de Al Doilea Război Mondial, victimizarea lor supuși adversității altora. Părea că va fi fost o recuperare a istoriei când, de fapt, era o manipulare nerușinată în folosul puterii.

Presa centrală, Scânteia și Scânteia Tineretului (Fig. 11, 12), organele centrale de presă ale PCR și UTC, au relatat pe larg evenimentul. Pe primele pagini ale acestor cotidiene din 29 și respectiv 30 mai 1977 se poate citi despre „vizita de lucru” în județul Constanța încheiată la Adamclisi, „străveche vatră de civilizație românească” (numele turcesc al satului este elocvent!), unde a fost inaugurat istoricul Monument restaurat și Muzeul adăpostind piesele originale ale acestuia.

Autorii acestei comunicări au solicitat colegilor de la Muzeul din Constanța, instituție care a participat direct prin reprezentanții săi la inaugurare, câteva imagini foto de la manifestarea pompoasă de la Monument.

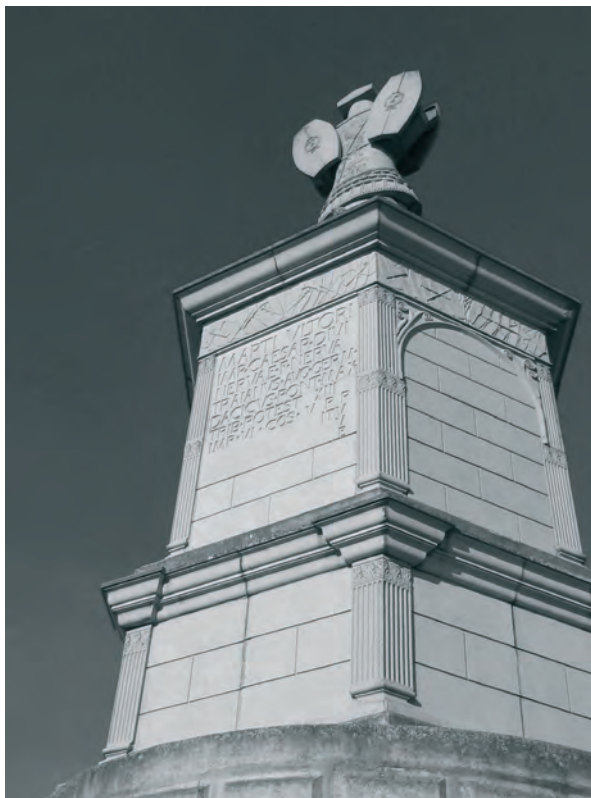

Fig. 3. Inscripția de pe monumentul triumfal.

Fig. 4. Orașul roman Tropaeum Traiani.

Am aflat cu acest prilej că Muzeului nu i s-a permis să facă fotografii acolo, ci, doar parțial, în muzeul din comună, după cum se poate vedea în câteva imagini de atunci, transmise cu amabilitate de colegii constănțeni (Fig. 13).

Pe lângă presa centrală, referiri la eveniment au apărut și în numărul X din 1977 al revistei Pontica, publicație științifică anuală a MINAC, prima din ele (trei) sub titlul „Un act de semnificație patriotică: reconstituirea Monumentului triumfal de la Adamclisi”, urmat de alte două articole pe aceeași temă. Numărul respectiv era închinat centenarului independenței de stat a României. Revista era nevoită astfel să legitimizeze și pe această cale regimul și acțiunile sale. Referirile se făceau, pe de o parte, la ceea ce autorul numea „împlinirea marelui deziderat național și patriotic, de elevată valoare testimonială: restaurarea celui mai plin de semnificație românească, Monumentul Triumfal Tropaeum Traiani, cronica în piatră a marilor epoei războinice din Dobrogea, ai căror protagoniști au fost geto-dacii și romanii”, iar de cealaltă parte, la satul Adamclisi care urma să devină un „sat model”, prin construirea în ceea ce urma să devină centrul civic al viitorului oraș agro-industrial. Industrializarea masivă, desființarea satelor, mutarea populației de la țară la oraș au fost „direcții” în care a acționat regimul comunist. Când unii specialiști, atunci când au fost consultați, s-au opus construirii muzeului în sat, el fiind mai util și mai logic a fi fost instalat în apropierea Monumentului sau, mai curând, lângă cetate, unde putea folosi și ca bază pentru cercetările viitoare, răspunsul celor ce aveau să decidă în numele puterii a fost: „tovarăși, trebuie să dezvoltăm centrul civic!”. Rezultatul s-a văzut.

Iată, așadar, un exemplu elocvent al confiscării aniversărilor și monumentelor de către propaganda comunistă. Ceea ce nu a împiedicat ca, în toamna anului 1977, DMI/DPCN să fie desființată prin decret prezidențial și redusă la un oficiu. Drept urmare, din acel moment, toate restaurările, inclusiv la Adamclisi – orașul roman, au fost sistate pentru mulți ani de atunci încolo.

A fost, pe scurt, o adevărată mitologie acumulată pe asemenea căi în anii comunismului, care însă a supraviețuit dictatorului și dictaturii. Așa se face că multe dintre clișeele propagandei comuniste se găsesc

reactivate după 1989. Condiționarea opiniei publice prin istorie s-a dovedit a fi o constantă a strategiei puterii, mijloc cu atât mai abil cu cât pentru cei mai mulți este greu de sesizat. În după amiaza zilei de 21 decembrie 1989, cineva scrisese cu vopsea albă, cu majuscule, pe zidul dinspre Piața Rosetti al Ministerului Agriculturii: VOM REVENI PE ÎNSERAT. Este ca un simbol pentru ceea ce s-a petrecut nu doar atunci, ci și în anii următori (A.B. regretă că nu a fotografiat acel *grafitto*).

Se instala o democrație de fațadă, în care național-comunismul era înlocuit de un naționalism ca sursă activă de legitimare, eventual însoțit de o simbolică ortodoxă creștină, dar potrivit cu liniile anterioare de guvernare a țării. Structuri, mentalități, obiceiuri, erau încă departe de a se fi schimbat. După alegerile parlamentare și prezidențiale din octombrie 1992, FSN era singurul partid care conta, identificându-se practic cu statul. În mentalul colectiv majoritar al unei populații obișnuite să fie conduse dintr-un centru unic de putere, Ion Iliescu îi lua locul lui Ceaușescu la propriu și la figurat.

La puțin timp de la câștigarea alegerilor și depunerea jurământului de către guvernul Văcăroiu, Adamclisi reapărea să slujească mitologic puterea abia legitimată prin alegeri. Duminică 22 noiembrie 1992, în organizarea Prefecturii Județului Constanța și a Muzeului de Istorie Națională și Arheologie din oraș (directorul MINAC era numit prefect de județ), s-au aniversat la Adamclisi 1890 de ani de la primul război daco-roman (Fig. 14). Era clar o sărbătoare inventată care slujea tipului de discurs și liniei politice ale reprezentanților statului din acel moment. Președintele și oficialitățile au depus coroane de flori (Fig. 15). A urmat, firește, discursul așteptat al lui Ion Iliescu. Totul se desfășura într-un amestec de imagini cu geto-daci (sigur că celelalte neamuri barbare participante la lupte erau evitate), romani, popor român, steaguri tricolore pe monument (!). Lucrurile nu s-au oprit însă aici. Un sobor de preoți ortodocși prezent la eveniment a făcut o slujbă, ca de sfințire a unui monument în realitate păgân! Era deja un alt abuz, istoria și credința fiind amestecate într-un act politic. Aici ar fi de comentat și poziția Bisericii față de stat și reparația ei în viața publică după 1989. Asupra acestor aspecte vom reveni însă după încheierea tabloului de la Adamclisi din 1992, evocând segmentul sonor central al acestuia: discursul președintelui. Iată un fragment din el, reprodus de ziarul *Dimineața* de marți 24 noiembrie (Fig. 16): „*Evocarea faptelor de arme ale strămoșilor noștri daci și romani, a bătăliilor date în iarna anilor 101-102, se impune ca un act moral pentru poporul român, moștenitorul acestor vestigii arheologice răspândite pe întreg cuprinsul țării, dovadă a legitimității noastre într-o Europă contradictorie. Monumentul de la Adamclisi simbolizează continuitatea și permanența românilor în spațiul carpato-danubiano-pontic, demnitatea străbunilor, obligându-ne să privim cu încredere viitorul*”. Segmente și sintagme din acest text vin direct din articolele introductive din *Pontica X* din 1977. Totodată, ca și atunci, accentul tinde să încline spre identificarea românilor mai curând cu dacii. Desigur, diplomația străină era atentă și chiar sensibilă la asemenea semnale, cu atât mai mult cea italiană. În care sens, deși pare o anecdotă, relatarea presei despre președintele de atunci al Italiei, Oscar Luigi Scalfaro, poate conține un sămbure de adevăr. Aflat în vizită la București, acesta va fi ținut să transmită suze poporului român pentru cucerirea Daciei de către romani (!). Informația se adaugă, desigur, logicii mitologiei istorice.

Modelul a fost reluat în cel puțin două rânduri la fața locului în deceniul următor, prin amenajarea de către PSD a unei tribune în fața Muzeului pentru Adrian Năstase și apoi pentru un miting al aceluiași partid, de astă dată organizația locală, chiar în interiorul Muzeului, publicul fiind orientat cu privirea spre trofeul original, de sub care se pronunțau vorbitorii. De menționat că nu s-a cerut permisiunea direcției MINAC, administratorul Muzeului local, pentru această din urmă manifestare.

Plecând de la prezența activă a soborului de preoți la monumentul lui Traian, vom aminti că, de-a lungul timpului, Biserica a fost în mod constant fidelă statului, indiferent de regimul politic. Mai mult, după 1989, nu a încercat să obțină suveranitatea față de stat, solicitând și obținând generalizarea salarizării preoților pentru a stânge și mai mult legăturile instituționale cu acesta. Fapt întărit și prin mărirea din primăvara anului 2009 a salariilor preoților chiar și în condiții de criză. Așadar, salarizat fiind din venituri publice, preotul este un funcționar de stat. Ajunge, pe scurt, să fie un bugetar care nu are să conteste autoritatea și competența statului, ba mai mult, este tot mai dispus, așa cum deseori s-a văzut și se vede, să se amestece în politică în sprijinul puterii.

La această poziție se adugă, tot mai insistent după 1989, discursul religios despre istorie practicat de Biserică. Așa de pildă, prin canonizările lui Ștefan cel Mare și Constantin Brâncoveanu din același an 1992

Fig. 5. Monumentul triumfal, imagine de arhivă.

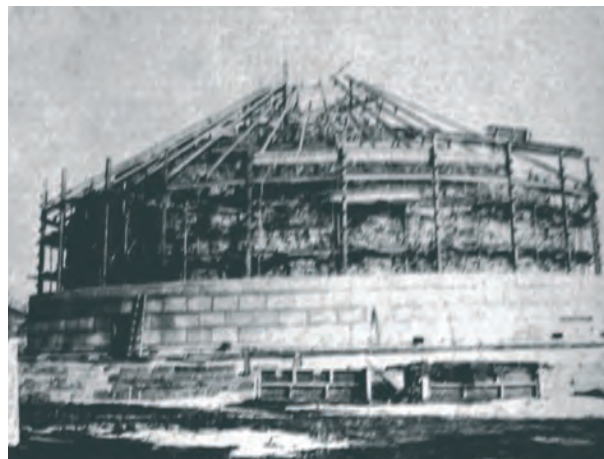

Fig. 6. Fotografii din timpul restaurării.

Fig. 7. Interiorul monumentului triumfal, după restaurare.

Fig. 8. Muzeul Tropaeum Traiani.

(nu întâmplătoare coincidență), asistăm la împletirea istoriei naționale cu ortodoxia. Se ajunge la crearea unei confuzii între calendarul sărbătorilor laice cu cel religios. Identificarea românismului cu ortodoxia apare ca un procedeu de afirmare a unității, a coeziunii naționale, altă temă predilectă a propagandei, atât până în 1989, cât și după aceea.

În același context se află și transformarea sf. Apostol Andrei, mai de curând și Filip, în apostoli ai românilor, schimbarea cognomenului martirului Sava din „Gotul” în Sava „de la Buzău” ș.a. În ultimii ani și în același spirit se practică tot mai des întemeierea unor mănăstiri lângă situri antice cu vestigii paleocreștine, ca lângă Histria (deocamdată în proiect), lângă Dinogetia, lângă orașul roman Tropaeum Traiani. În cazul

Fig. 9. Piese originale expuse în muzeu.

din urmă, responsabilul științific al cercetărilor de acolo a fost consultat de către stareț în legătură cu eventualitatea construirii unei biserici a mănăstirii care să imite basilica episcopală din sec.VI a orașului antic.

Așa cum s-a văzut și se vede în multe cazuri, românii se lasă ușor subjugăți de istorie și reacționează repede la aceasta, mai bine zis la mitologiile construite pe istorie, deseori și aceea modificată. Pasiunile pot apărea imediat atunci când conjunctura le este favorabilă.

De amintit, pe această temă, în finalul acestei prezentări, măcar două momente. Mai întâi, concursul organizat de TVR, model copiat de altfel din Occident, „Cel mai mare român”. Obținerea de către bietul Ștefan cel Mare „și Sfânt” a numărului maxim de voturi exprimate vorbește de la sine. Apoi, în primăvara anului 2007, s-a mai văzut o dată cât de puternice sunt asemenea pasiuni naționale bazate pe transformarea istoriei în mitologie. În rădăcinarea lor în mentalul colectiv dovedită prin lesnicioasa lor reactivare s-a putut vedea prin sloganurile folosite în campania lui Traian Băsescu pentru referendum-ul din acel an pentru ocuparea funcției prezidențiale. De această dată, nu monumentul propriu-zis de la Adamclisi a fost folosit pentru propagandă, ci s-a făcut apel la memoria și semnificația locului. Afișele electorale (Fig. 17) ale PD din comună făceau legătura între Traian împăratul victorios împotriva dacilor și omonimul său Traian Băsescu, care, asemeni înaintașului său, trebuia să se întoarcă la Căpâlneni spre a-și continua misiunea. La fel ca împăratul Traian, Traian de acum

Fig. 10. Inaugurarea monumentului, Scînteia, 29 mai 1977.

Fig. 11. Scînteia, 29 mai 1977.

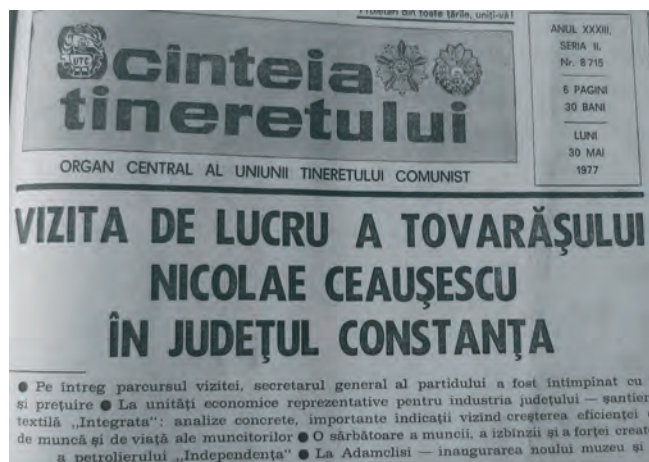

Fig. 12. Scînteia tineretului, 30 mai 1977.

Fig. 13. Adrian Rădulescu împreună cu Nicolae Ceaușescu în muzeul de la Adamclisi.

urma să scrie Istoria! Se mai adaugă faptul că, în imaginarul public, funcția prezidențială, cu atribuții relativ largi dar limitate prin Constituție, este în continuare rezervată unui salvator capabil să rezolve prin propria voință și putere problemele grave ale României de azi și de mâine.

Fig. 14. 22 noiembrie 1992, 1890 de ani de la primul război daco-roman.

Fig. 15. Ion Iliescu depune o coroană de flori la monument.

Post scriptum

Cu puțin înainte de intrarea la tipar a acestui articol, mai mulți colegi ne-au atras atenția să ne uităm repede pe TVR 2. Era spre seara zilei de 1 decembrie 2009. Am văzut atunci ceva incredibil și care semăna cu marile mitinguri adunate de Ceaușescu („cooperativa alaiul”, cum se spunea atunci în șoaptă). Localnicii spuneau că au fost aduși oameni din patru județe. Era un miting electoral pentru turul al doilea al prezidențialelor, în care protagoniștii erau cățărăți pe treptele Monumentului Triumfal al lui Traian de la Adamclisi și erau înconjurați de o mare de oameni (cel puțin câteva sute, dacă apreciem după dimensiunile cortului pregătit pentru festinul ce urma acestei manifestări zgomotoase și profanatoare de monument istoric și care, oricum, nu aveau nici o legătură cu el). Cele câteva imagini pe care le reproducem sunt grăitoare, cu steaguri tricolore pe crenelatura monumentului și altele uriașe agățate de monument, în spatele protagoniștilor, care, cum s-a văzut atunci, erau Mircea Geoană, candidatul PSD la președinție, deputatul PNL Puiu Hașoti, Radu Mazăre, primarul PSD al Constanței, Nicușor Constantinescu, prefectul PSD al județului Constanța, înalt prea sfințitul Teodosie, arhiepiscopul Tomisului ș.a.

Autorii.

Fig. 16. Dimineața, 23 noiembrie 1992.

Fig. 17. Afîșe electorale pentru Traian Băescu.

Fig. 18. Imagini de la mitingul electoral al PSD si PNL din 1 decembrie 2009.

Bibliografie:

- Arheologia clasică în România. Primul secol* (coordonator și coautor Alexandru Barnea), Cluj, 2003.
- Boia L., *Elemente de mitologie istorică românească (XIX-XX)*, în *Mituri istorice românești*, București, 1995, p. 7-31.
- Boia L., *Istorie și mit în conștiința românească*, București, 1997.
- Barbu D., *Etica ortodoxă și spiritul românesc*, în *Firea românilor*², 2004, p. 31-139.
- Barbu V., Schuster C., Grigore G. Tocilescu și „ceștiunea Adamclisi”. *Pagini din istoria arheologiei românești*, Târgoviște, 2005.
- Ziarul „Dimineața”, 24 noiembrie 1992.
- Ducaru S., „Religia” cincinală. *Funcțiile sărbătorilor comuniste în Mituri istorice românești*, (ed. L. Boia), București, 1995, p. 172-181.
- Dumitrașcu Gh., *Complexul muzeistic Tropaeum Traiani și influența lui asupra dezvoltării localității și teritoriului înconjurător*, *Pontica* 10, 1977, p. 21 -24.
- Gallagher T., *Furtul unei națiuni. România de la comunism încoace*, București, 2004.
- Ionescu G., *București, ghid istoric și artistic*, București 1938.
- Rădulescu A., *Un act de semnificație patriotică: reconstituirea monumentului triumfal de la Adamclisi*, *Pontica* 10, 1977, p. 9-14.
- Rusovan D., *Conservarea și valorificarea muzeistică a monumentului triumfal Tropaeum Traiani*, *Pontica* 10, 1977, p. 15 – 20.
- Ziarul „Scînteia”, 29 mai 1977.
- Ziarul „Scînteia Tineretului”, 30 mai 1977.
- Toma N. M., *History-Ganda*, în *Carnival II*, december 2000, issue 35.
- Tzigara-Samurcaș A., *Memorii III, 1919-1930*, București, 2003.